

התיבה לרחובה של עיר להתפלל ברחוב,¹⁰⁶ וכמו"כ לא נותן כל השאר כנתינת אפר מקלה וכו' שנאמר בשו"ע בסי' תקע"ט סעיף א'.¹⁰⁷ גם אין מוסיפין השש ברכות המיוחדות לתעניות אלו בחזרת הש"ץ שחרית ומנחה.¹⁰⁸ ואין מתפללים

מקורות והערות

(106) אף דלקמן בהערה 108 נכתוב שכמעט כל הראשונים הסכימו פה אחד להוסיף ה' ברכות אף בחו"ל, אף דקיי"ל שאין ת"צ בחו"ל לענין החומרות, דאין לזה שייכות לזה, וא"כ אף באר"י בזה"ז יצטרכו להוסיף הברכות, ולקמן שם נבאר את מנהגנו בזה, ולפי"ז אף להוציא התיבה לרחוב העיר להתפלל שם וכל הסדר ינהוג גם בחו"ל וה"ה בזה"ז באר"י. וכן באמת כתב בספר תיקון ישכר דף ס"ח, וז"ל, וזכרני כשהייתי קטן במדינת פאס העיר הגדולה לאלקים במערב, שהיתה עצירת גשמים גדולה וגזרו החכמים על קהילותיהם כל הי"ג תעניות להוציאו התיבה לרחובה של עיר, ע"כ. מ"מ סתמתי בפנים כנ"ל, כיון דממשמעות עובדת מהר"ש סו"ן ז"ל הג"ל בהערה 100, משמע לכאורה דגם התיבה לא הוציאו לרחובה של עיר להתפלל שם. ויש לסמוך בזה על האו"ז בסי' ת"ב שפירש הירושלמי בפ"ב דתעניות הל"א, דאיתא התם, איליין תענייתא דאנן עבדין לית אינון תענין למה דלית נשיא עמן. דקאי אסדר תעניות שנשנו במשנה, ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה וראש הנשיא, שכך נתקנו התעניות של צבור של עצירת גשמים וכו', דבעינן שיתנו אפר מקלה על ראש הנשיא וליכא נשיא, ע"כ. וא"כ כיון דאינון תעניות מחמת חסרון הנשיא ליתן בראשו האפר, נראה דגם שאר הסדר של הוצאת התיבה לא עושים, מדקשור כל הסדר שהוא זה בזה. ואף שרבי האי גאון כתב, וז"ל, ואעפ"י שאין שם נשיא ואב"ד אינו מעכבין מזאת, אלא מיהו צריך שיהא חכם מובהק שנוטל ונותן. בראשו והכל רואין ומודעזעין, ע"כ. י"ל דסבירא לן דאף חכם כזה שעל ידי נתינתו יודעזעו כולם ליכא בינינו. וע"כ אין מוציאים גם התיבה.

(107) כנ"ל, מדליכא נשיא ליתן בראשו לפירוש האו"ז.

(108) אף שכמעט דעת כל הראשונים דיש כ"ד ברכות גם בחו"ל וא"כ

ה"ה לדידן באר"י. והם רב שרירא גאון (הו"ד ברמב"ן), הרמב"ן והריטב"א

תפילת נעילה.¹⁰⁹ אלא שבמליחות שאומרים לאחר חזרת הש"ץ כנהוג, תוקעין בשופרות תשר"ת תש"ת תר"ת¹¹⁰

מקורות והערות

והר"ן והמאירי בשם הגאונים, וכ"מ מתשובת הרשב"א שהובאה בב"י ס"ס תקע"ה, וכ"כ פאה"ש פ"ב הלי"א ועיין ברכ"י אות ט'. מ"מ נהגו בזה כסברת מהר"י איסקאפה שס"ל, ששש ברכות שמוסיפין בתעניות אחרונות שגוזרין על הגשמים אינם נוהגים עכשיו. והו"ד בתשובת כנה"ג אר"ח סי' ח"י, ומשם בברכ"י אות ט'. וכקושית הלח"מ בפרק ג' הלי"א שכתב וז"ל, קצת קשה כיון דכתעניות יחיד ממש דיינינן ליה דהא בעי קבלה לכל חד וחד אמאי מוסיפין ו' ברכות כבתע"צ. וכ"כ ג"כ הכה"ח בסי' תקע"ט אות טו"ב, דלא כתב סדר התפלה משום דכתב לעיל דבזה"ז לא נהגו לעשות על הגשמים הסדר הכתוב במשנה ובטור שו"ע אפי' בא"י, ע"כ. הרי דס"ל ג"כ דהא שאין מוסיפין הברכות הוא משום דס"ל דגם לענין זה בעינן נשיא וסמוכים, וכ"כ ג"כ בספר אר"י להגרימ"ט סי' א' אות ז', דהוספת שש ברכות המובאות בטוש"ע אינה נהוגה. וכן משמע ג"כ מעובדת מהר"ש סוזין ועדות הרב ירוחם=וילנא בקשר למנהג צפת ומהמובא בספר דורש ציון (שהבאנו לעיל בהערה 100), דאף כ"ד ברכות לא נהגו להוסיף אז בירושלים ובצפת. ואף שכל זה אינו עולה בד בבד עם דעת הראשונים הנ"ל, מ"מ פוק חזי מאי עמא דבר.

109) הכל כבהערה הקודמת. אלא שבענין זה מתיישב המנהג יותר, כיון דאף שרמב"ן ורב שרירא גאון ומאירי בשם הגאונים כתבו דנעילה איכא אף בחו"ל, וכ"ה משמעות הרמב"ם בסוף פ"ד הלי"ח שכתב בכל מקום. מ"מ כיון שאשכל כתב להדיא, דמכיון שאין ת"צ בבבל מהאי טעמא לא נהגו בנעילה. והריטב"א אף דס"ל דכ"ד ברכות יש בחו"ל, מ"מ כתב דנעילה ליכא כי חשש דילמא בעינן ת"צ לענין זה, וא"כ אמרינן סב"ל. וכ"כ גם בספר אר"י הנ"ל, דלא נהגו גם בנעילה בזה"ז.

110) כתבתי כן כיון שמדינא דגמרא תוקעין בז' האחרונות בשופר על סדר הברכות (וכבשו"ע סי' תקע"ה ס"ג), א"כ הגם דלא נהגנו בסדר ברכות, מ"מ זה בודאי אפשר לקיים. והרי הרמב"ם (בפ"א הל"ד) כתב דמ"ע לזעוק ולהריע על כל צרה וכו'. ועיין במג"א ריש סי' תקע"ו.